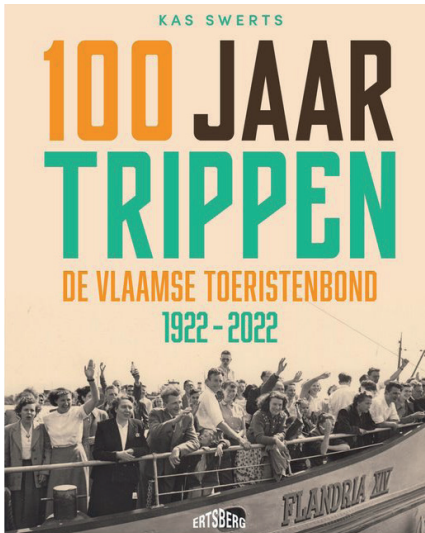

BOEKEN

KAS SWERTS

100 JAAR TRIPPEN.
DE VLAAMSE TOERIS-
TENBOND 1922-2022

Kas SWERTS, *100 jaar trippen. De Vlaamse Toeristenbond 1922-2022*, Peristyle & Ertsberg, 2022, 208 p., ISBN 9789464369526.

In 2022 werd de Vlaamse Toeristenbond (VTB) 100 jaar en dat jubileum mocht terecht aandacht krijgen. Het archief voor nationale bewegingen ADVN maakte van de herdenking een

erezaak met een driedelig programma. Het belangrijkste element was de uitgave van een gedenkboek met de ietwat bizarre titel *100 jaar trippen*, samengesteld door auteur en onderzoeker Kas Swerts. Daarnaast was er de tentoonstelling 'Samen op stap met de VTB', achtereenvolgens in Antwerpen en in Diksmuide te bezoeken. Aan de tentoonstelling werd een themanummer van het mededelingenblad van het ADVN gekoppeld als catalogus.¹ Het sluitstuk van de viering was een bijdrage van dezelfde Kas Swerts in *WT, Tijdschrift over de geschiedenis van de Vlaamse beweging*, het tijdschrift van het ADVN, waarin de auteur het accent op het Vlaamse karakter van de Toeristenbond en zijn inzet voor het fietstoerisme legde.² Wij gaan enkel dieper in op het mooi uitgegeven boek.

Als een organisatie de kaap van 100 jaar bereikt, krijgt die een eerbiedwaardige status en is het uiteraard tijd voor een terugblik. Een gedenkboek voor de achterban met het relaas van de werking in die afgelopen eeuw is daarvan vaak het resultaat. Een dergelijk boek brengt meestal een hoera-verhaal, dat het doelpubliek wijst op de ruime expertise die werd opgebouwd. Zo kreeg het gedenkboek van de Nederlandse toeristenbond ANWB uit 1983 zelfs de titel *Een eeuw wijzer*.³ De VTB is bij zijn jubileum objectiever te werk gegaan.

De ANWB, de Nederlandse mobiliteitsvereniging met naam en faam, was duidelijk een lichtend voorbeeld bij de stichting van de VTB in 1922. De Vlaamse Toeristenbond kwam er als onderdeel van de Vlaamse beweging, die zoveel mogelijk Belgische organisaties wilde counteren met een Vlaamse tegenhanger. De kersverse bond moest de Vlaming leren reizen en het Vlaamse land leren kennen en appreciëren, als tegenwicht tegen de nogal francofone Touring Club de Belgique.⁴

Het Vlaamse karakter van de VTB valt niet te ontkennen en het is dan ook geen toeval dat auteur Kas Swerts werkzaam is bij het ADVN, die het erfgoed van de Vlaamse beweging in haar brede historische en thematische context voor zijn rekening neemt. Het ADVN, een zusterinstelling van Amsab-ISG met zetel in Antwerpen, bewaart ook het archief van de VTB. Dat de auteur dat waardevolle archief binnen handbereik had, was uiteraard een zegen. Maar het levert ook enkele beperkingen op. Zo gaat het boek niet echt in op de ervaringen van het personeel, ook niet van de plaatselijke vertegenwoordigers. Brugge had bijvoorbeeld een sterke afdeling, die misschien als voorbeeld kon dienen. Ook de ervaringen van de reizigers mochten uitgebreider via *oral history*-technieken aan bod zijn gekomen. Misschien voer voor een vervolg?

Dat het werk een mooie synthese brengt van de werking van een orga-

nisatie die de Vlaming leerde kennismaken met toerisme is duidelijk. Maar als de auteur het op pagina 9 heeft over 'het nog vrij onbereisde veld van toerismegeschiedenis, een tak van de geschiedenis die pas in de laatste tien jaar opgang heeft gemaakt', is dat toch wat kort door de bocht. Een dergelijke uitspraak doet onder meer afbreuk aan de inspanningen van prof. dr. Romain Van Eenoo van de Gentse Rijksuniversiteit, die vorige eeuw een reeks licentiaatsverhandelingen over toerisme begeleidde en waarbij ondergetekende een studie over het toerisme in Oostende kon maken. Dat was voor mij de start van heel wat onderzoek over toerisme.

Kas Swerts schreef het verhaal van de organisatie zelf. Het resultaat is een mooi geïllustreerd en vlot leesbaar werk, dat een vrij kritisch relaas brengt van de werking van de unieke eeuweling. Uniek, omdat bij de stichting een dubbel doel werd vooropgesteld: zowel een werking op toeristisch als op cultureel vlak. Aan dat eerste doel kwam in 1999 een einde door de afstoting van de reisafdeling.

Toerisme draaide in de eerste jaren van het bestaan van de VTB logischerwijze nog grotendeels rond de fiets (dat vervoermiddel speelde trouwens ook een grote rol bij de stichting van de ANWB en bij de Touring Club de Belgique). Ook voor andere aspecten van zijn werking zocht de VTB inspiratie bij die twee mobiliteitsverenigingen, zoals

voor de aanleg van wandelpaden, al dan niet met een gedenkplaat, en de uitgave van tijdschriften om het contact met de leden te onderhouden.

Uiteraard legde de VTB ook eigen accenten, zoals met de uitgave van de brochurereeks 'Vlaamse Toeristische Bibliotheek' met een uitgesproken aandacht voor heemkunde en folklore, die de Vlamingen hun land leerde kennen. Daarmee bereidde de VTB zelfs de weg voor het Verbond voor Heemkunde (VVH).

Vrijwel iedere Vlaamse vereniging werd in de Tweede Wereldoorlog met de collaboratie geconfronteerd. Ook de VTB. De auteur gaat dat aspect niet uit de weg. Vooral Jozef Van Overstraeten – hij is bij het brede publiek vooral bekend voor zijn *Gids voor Vlaanderen* – was een spilfiguur in de collaboratie. Door gebrek aan bewijzen werd hij in 1946 door de rechtbank vrijgesproken en kon hij zijn leidende rol bij de VTB meteen weer opnemen. Hij bleef tot op hoge leeftijd voorzitter van de vereniging. De lezer blijft bij dat punt een bé-tje op zijn honger zitten: zo'n boeiend en dominant figuur had toch wat meer aandacht mogen krijgen. De vraag dringt zich ook op of de lange aanwezigheid van een behoudsgezinde voorzitter niet nefast was voor de organisatie, die zich daardoor misschien onvoldoende kon voorbereiden op de toekomst?

Nochtans was de VTB zich lang bewust van de wijzigingen in het toeris-

tische landschap. Toen de auto de fiets verving, speelde de organisatie daarop in met de Vlaamse Automobiëlbond (VAB), een pechverhelplingsdienst voor automobilisten. De VAB-techniekers met hun Renault R4 werden een vertrouwd beeld op de autowegen.

Het boek van Kas Swerts biedt een mooi relaas van het 100-jarige bestaan van een belangrijke Vlaamse organisatie actief in de vrijetijdssector. Het is een belangrijke bijdrage bij het onderzoek naar de vrijetijdsbesteding van de doorsnee Vlaming. We kunnen de verschijning van dergelijke werken over de ontspanningscultuur van de Vlaming enkel toejuichen. Het boek smaakt naar meer. We kijken nu al uit naar het 100-jarige bestaan van de organisatie achter de Vlaamse jeugdherbergen in 2031.⁵

Marc Constandt, historicus

- 1 *ADV-N-Mededelingen*, (2022)76.
- 2 Kas SWERTS, En route met achtelozie grachtbaders: over de Vlaamse Toeristenbond en het fietstoerisme tijdens het interbellum (1922-1939). In: *WT*, (2022)4, pp. 293-323.
- 3 *Een eeuw wijzer: 100 jaar ANWB 1883-1983*, Den Haag, 1983.
- 4 *Memorial du Royal Touring Club de Belgique 1895-1955*, Brussel, 1955.
- 5 Piet KIMZEKE, *75 jaar jeugdherbergen in Vlaanderen 1921-2006*, Antwerpen, 2006.